

Гавриловська К.П. Рівень нормативно-правової активності працівників державної служби / Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів “Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє” (12-13 травня 2010 року). У 2-х т. – Луцьк: РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2010. – Т. 1. – С. 199-200.

Гавриловська К.П. – старший викладач кафедри загальної та соціальної психології Волинського національного університету імені Лесі Українки

РІВЕНЬ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ АКТИВНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Актуальність дослідження нормативно-правової активності працівників державної служби зумовлена необхідністю поліпшення процесу правової регуляції поведінки особи, що працює у сфері державного управління; потребою у формуванні більш свідомого та відповідального ставлення держслужбовців до вибудовування своєї правової поведінки; можливістю ефективного прогнозування правової поведінки працівників державної служби у нормативних ситуаціях тощо.

Мета: встановити рівень нормативно-правової активності працівників державної служби.

Нормативно-правова активність особистості характеризується, насамперед, її перебуванням у нормативній ситуації. Нормативну ситуацію слід розуміти як таку, що регулюється формальними офіційними правовими нормами держави. Відповідно складовими нормативної ситуації є формальна правова норма, нормообраз і реальна поведінка, яка може бути як правовою, так і не правовою. Активність особистості у системі правових норм передбачає активне сприймання норм, усвідомлене їх врахування, ініціативне та цілеспрямоване застосування у своїй діяльності. Виходячи з цього, активність особистості у системі правових норм держави можна визначити як ініціативний вплив особистості у рамках нормативної ситуації на оточуюче середовище, на інших людей, на себе, що характеризується свідомою спрямованістю її діяльності і поведінки на зміну соціального середовища або на консервацію існуючого стану речей.

Формування мотивації активності особистості у системі правових норм держави залежить від частоти перебування особистості у типових нормативних ситуаціях, усвідомленості дій у таких ситуаціях, ініціативності або конформності таких дій. Нормативно-правова активність особистості може мати різний “знак”, тобто бути як правочинною, так і неправочинною. У цьому сенсі злочинець і правослухняний громадянин можуть однаковою мірою активно контактувати з правовою системою держави.

Для дослідження рівня нормативно-правової активності було здійснено модифікацію проєктивної вербальної методики “Продовжити оповідання”, запропонованої Дж. Келлі, для визначення персональних конструктів. У модифікованій нами методиці діагностованому пропонується продовжити оповідання з метою отримати результат його особистісної проєкції – ототожнення з головним персонажем. Методика містить перелік нормативних ситуацій. Вони сформульовані у кількох реченнях, пропонуються опитуваним у вигляді проблемних ситуацій, що вимагають вибору певної стратегії поведінки та містять варіанти їх вирішення.

Діагностованому пропонується визначити, як поведився головний персонаж у певній нормативній ситуації, а також відповісти на додаткові запитання, щоб визначити, наскільки вибір варіанту дій був усвідомленим та ініціативним. На нашу думку, саме усвідомлюваність та ініціативність дій особистості визначають рівень мотивації активності особистості у системі правових норм держави.

Усвідомлюваність вибору варіанту дій у нормативних ситуаціях дозволяє припустити, що людина обізнана із законодавством, може визначити кілька можливих шляхів розвитку ситуації та спрогнозувати наслідки своїх дій у цій нормативній ситуації. Надзвичайно важливою з цієї точки зору є здатність людини до рефлексії. Лише у тому випадку, коли людина рефлексує свої дії, свідомо, із власної волі робить вибір із множини можливих варіантів дій як “правочинних” так і “не правочинних”, ми можемо говорити про реальну нормативно-правову активність особистості.

Ініціативність у процесі нормативно-правової активності особистості проявляється у тому випадку, коли людина вибір варіантів поведінки в нормативних ситуаціях здійснює самостійно, не послуговуючись діючими в даний час у даному соціумі стереотипами, неформальними груповими нормами та прикладом (порадою) референтної особи (осіб).

З метою проведення експериментального дослідження було опитано 20 працівників державної служби в м. Луцьку та Волинській області.

Отже, рівень нормативно-правової активності особистості у системі правових норм вимірюється за допомогою двох показників: “усвідомлюваність” та “ініціативність”. Для того, щоб результати тестування за обома показниками були співставними, необхідно ці первинні ознаки стандартизувати [1,78]. Дану методику було апробовано на репрезентативній вибірці мешканців Волинської області [2].

Результати: Згідно аналізу результатів дослідження, на низькому рівні нормативно-правової активності перебувають 3% опитаних, на середньому рівні – 32%, на високому рівні нормативно-правової активності перебувають 65% досліджуваних.

Висновки: Отже, ми маємо підстави припустити, що рівень нормативно-правової активності працівників державної служби у Волинській області є досить високим. Проте досить невелика кількість опитуваних на даному етапі не дає нам можливості формулювати загальні висновки. Продовження емпіричних досліджень, накопичення експериментальних даних складає перспективи нашої роботи в напрямку вивчення психологічних механізмів нормативно-правової поведінки особистості.

Література:

1. Анастази А., Урбина С. Психологическое тестирование. СПб., 2001.
2. Гавриловська К. П. Діагностика рівня мотивації активності особистості у системі правових норм держави // Проблеми емпіричних досліджень у психології. – Випуск 1. – К.: Гнозис, 2008. – С. 217-224.